

УДК 72.012:711.433

Ієвлева Валерія Павлівна,
кандидат архітектури,
доцент кафедри ландшафтної архітектури
та міського середовища
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв,
старший науковий співробітник
valeria30031957@gmail.com;

Повх Ігор Миколайович,
магістр групи МДЛ-15,
Інститут дизайну і реклами,
кафедра ландшафтної архітектури
та міського середовища
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
povh1994@gmail.com

РОЛЬ МІСЬКОГО ДИЗАЙНУ В СУЧАСНОМУ УРБАНІСТИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Мета роботи полягає у вивченні особливостей формування сучасного міського середовища засобами дизайну, виявленні основних тенденцій розвитку сучасного міського середовища та визначенні основних принципів формування середовища міста за допомогою дизайну. **Методологія** базується на використанні порівняльного аналізу традиційних урбаністичних процесів з концепцією «нового урбанізму», де засобами дизайну створюється сучасне урбаністичне середовище. **Наукова новизна** роботи полягає у визначенні нових принципів створення сучасного урбаністичного середовища міста, в основі якого покладена ідея «нового урбанізму». **Висновки.** Головну роль в концепції «нового урбанізму» відводиться міському дизайну, який є базовим фундаментом у формуванні комфортного простору сучасного міста. Застосування на практиці основних принципів «нового урбанізму» сприятиме майбутньому розвитку міст.

Ключові слова: міський дизайн, урбанізм, субурбанізація, міське середовище, міський простір, дизайн урбаністичного середовища, ландшафтний урбанізм, новий урбанізм, предметно-просторове урбаністичне середовище, ергономіка.

Ієвлева Валерія Павлівна, кандидат архітектури, доцент кафедри ландшафтної архітектури і городской среды Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств, старший научный сотрудник;

Повх Ігорь Николаевич, магистр группы МДЛ-15, Институт дизайна и рекламы, кафедра ландшафтної архітектури і городской среды Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Роль городского дизайна в современной урбанистической среде

Цель работы. Исследования заключается в изучении особенностей формирования современного городской среды средствами дизайна, выявлении основных тенденций развития современного городской среды и определении основных принципов формирования среды

города с помощью дизайна. **Методология** опирается на использование сравнительного анализа традиционных урбанистических процессов с концепцией «нового урбанизма», где с помощью дизайна создается современная урбанистическая среда. **Научная новизна** работы заключается в определении новых принципов создания современной урбанистической городской среды, в основе которой положена идея «нового урбанизма». **Выводы.** Главная роль в концепции «нового урбанизма» принадлежит городскому дизайну, который является базовым фундаментом в формировании комфортного пространства современного города. Использование в практической деятельности основных принципов «нового урбанизма» будет способствовать будущему развитию городов.

Ключевые слова: городской дизайн, урбанизм, субурбанизация, городская среда, городское пространство, дизайн урбанистической среды, ландшафтный урбанизм, новый урбанизм, предметно-пространственную урбанистическую среду, эргономика.

Iyevleva Valeriya, PhD in Architecture, senior scientific researcher, associate professor of the Landscape architecture and urban environment, the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts;

Povkh Ihor, a student of MDL-15, Institute of Design and Advertising, the Landscape architecture and urban environment chair, the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

The role of urban design in the modern urban environment

Purpose of Article. The purpose of the work is to examine the features of formation of the modern urban environment design tools, identifying the main trends of the modern urban environment and determining the basic principles of environment of the city through design. **Methodology.** Study is to determine the principles of forming the urban environment design tools, definition of urban design and urban design principles and their role in the modern urban environment. Research New Urbanism city. **Scientific Novelty.** Work is to identify new role of design principles and modern urban environment of the city, based on the idea of New Urbanism. **Conclusions.** The role of urban design – is to create a comfortable space concept of the modern city of New Urbanism is the basic foundation of its principles should influence the future development of the city.

Keywords: urban design, urbanism, suburbanization, urban environment, urban space design of urban environment, landscape urbanism, new urbanism, subject-dimensional urban environment, ergonomics.

Актуальність теми дослідження. У зв'язку зі стрімкою останнім часом урбанізацією низки міст України, таких як обласні та окремі районні центри, зростає потреба у розробці методики формування засобами дизайну оптимального міського середовища, в якому городяни проводять переважну частину свого життя. За статистичними дослідженнями, пересічний житель перебуває у межах міста близько 75 відсотків свого життя. Тому дизайн міського середовища та методи розробки архітектурно-планувальних рішень окремого міського простору чи міста в цілому повинні ґрунтуватись на принципах ергономіки, відповідності основним функціональним потребам, естетичної привабливості та єдності архітектурного середовища.

Сучасний темп життя породжує в нас потребу оточити себе найбільш зручними речами щоденного використання, естетичними малими архітектурними формами, приватним житлом та громадськими спорудами поліфункціонального призначення. Однак споживач бажає не тільки зручно жити, але ще й отримувати естетичне задоволення від оточуючих об'єктів, речей. Це стосується всіх сфер і

елементів життя, зокрема, й архітектурного середовища. З огляду на значний вплив довкілля на людину і її сприйняття будь-якого об'єкта в цьому середовищі, основною проблемою при формуванні міського урбаністичного простору як об'єкта дизайну стає психологічний фактор сприйняття його людиною.

Метою дослідження є визначення основних принципів формування оптимального урбаністичного простору як об'єкту вивчення, адже саме сучасний міський простір вимагає найбільшої роботи з ним фахівців-дизайнерів. Особливо актуальними такі завдання постають перед дизайнерами великих міст, в яких проблеми щільної багатоповерхової міської забудови найбільш загострені. Сучасне міське середовище великих міст України, яке було сформоване у радянський та пострадянський періоди, вирізняється неупорядкованим простором, який виражається, насамперед, у: порушенні його масштабних елементів; невідповідності реальних метричних та візуально-естетичних властивостей вулиць і площ їхньому функціональному використанню; перенасиченості і неструктурованості інформаційно-рекламних елементів; непродуманості щодо устаткування й експлуатації відкритих просторів міста як цілодобово, так і впродовж всього року. Крім того, часто не витримуються норми щодо організації оптимального середовища для різних вікових і соціальних груп, зокрема, для людей з обмеженими можливостями, в тому числі, й літніх людей. Моральний і фізичний стан сучасного міського середовища в межах України потребує нагальної модернізації та вимагає професійного втручання, особливо упорядкування та збереження історично цінних міських просторів, що активно експлуатуються.

Виклад основного матеріалу. В умовах сучасної прогресуючої урбанізації природне середовище є тією складовою просторово-планувальної структури міста, яку необхідно дбайливо зберігати або навіть відтворювати при розробці нових стратегій розвитку міських територій. Інноваційні ландшафтні технології та прийоми ландшафтного проектування та будівництва дають змогу надавати нових функцій деградуючим міським територіям або формувати сучасні ландшафтно-містобудівні об'єкти і комплекси з екологічними характеристиками для поліпшення навколишнього середовища. Тому, наприкінці минулого століття на передній край містобудівної теорії і практики вийшов один з напрямів сучасного урбанізму – ландшафтний урбанізм.

Ландшафтний урбанізм можна розглядати як напрям в еволюції міст в умовах глобалізації, який розглядає проблеми функціонування міста через «призму» ландшафтного підходу. Він спрямований на створення екологічно безпечної і соціально-орієнтованого міського середовища, відкритого назустріч природі і комфортного для людей. Він задає нові підходи до формування містобудівних структур, які засновані на принципах екологічної стійкості із дбайливим збереженням існуючої ландшафтно-структури міських територій.

Сучасна ландшафтна інфраструктура міста відрізняється від системи рекреаційних територій більш складними функціональними зв'язками, більш складною інтегрованою просторово-функціональною структурою. При цьому рекреаційні території входять до складу ландшафтно-інфраструктури міста і не є основним функціональним елементом міського озеленення, як це було 20 років

тому. Формування соціально-орієнтованого та комфортного міського середовища шляхом застосування сучасних прийомів у галузі ландшафтного дизайну, а також новітніх технологій у ландшафтному будівництві дозволяє створювати ідентичність та унікальність ландшафтно-містобудівних об'єктів і комплексів різного функціонального призначення. На рівні містобудівного проектування розпочинається процес створення взаємопов'язаної «зеленої» системи міста: озеленені транспортні простори, міські громадські парки, сквери, площі, пішохідні вулиці, набережні тощо, і закінчується формуванням внутрішніх просторів житлових комплексів і архітектурних об'єктів. Останні проектуються на основі принципів «зеленої архітектури», які з позицій ландшафтного урбанізму повинні входити до єдиної ландшафтно-містобудівної системи міста. При створенні такої інтегрованої ландшафтно-містобудівної системи можливе передбачення стабілізації екологічного клімату міста, адже вирішується основна проблема забезпечення екологічно комфортним та безпечним середовищем всіх верств населення.

Неможливо говорити про ландшафтний урбанізм, не спираючись на реальні проекти, які в кінці минулого століття визначили нові тенденції щодо трансформації теорії урбанізму у XXI столітті.

Родоначальником ландшафтного урбанізму вважається Фредерік Олмстед, а його «Центральний парк у Нью-Йорку», створений ним спільно з англійським архітектором Кальвертом Во, – першим міським громадсько-рекреаційним об'єктом, що сформований на основі ландшафтно-містобудівного підходу. Проектуючи Центральний парк, Ф. Олмстед запропонував основу ідею ландшафтно-композиції парку – збереження унікального природного ландшафту, який був сформований льодовиком 18 тисяч років тому. Збереження природного ландшафту Олмстед вбачав у його перетворенні шляхом створення нової пейзажної композиції, спираючись на структуру існуючого рельєфу, на основі формування зручної роздільної транспортної системи для відвідувачів парку. Такий підхід, спрямований на активне включення природи в структуру міста на основі збереження і відтворення її природного біорізноманіття, був найоптимальнішим для формування ідентичного й естетично привабливого міського простору [13]. Сучасними прикладами аналогічного підходу є променад «High Line» у Нью-Йорку, Олімпійські парки в Лондоні і Сідней, парк «Fresh Kills» на місці колишнього нью-йоркського сміттєзвалища, парк «Father Collins» у Дубліні, Площа Іспанії в м. Санта-Крус на Тенеріфе, «Schouwburgplein» в Роттердамі та багато інших прикладів сучасної ландшафтно-містобудівної практики [13].

Теоретиком й одночасно успішним практикуючим архітектором у галузі ландшафтного урбанізму по праву вважається Джеймс Корнер – засновник і власник знаменитої ландшафтно-архітектурної фірми «James Corner Field Operations». Він першим запропонував і обґрунтував основні теоретичні положення щодо концепції ландшафтного урбанізму. Виникнення нових «гібридних» проектів, які не вписувалися у прості рамки традиційного ландшафту й урбанізму, допомогло остаточно сформулювати теоретичну базу щодо концепції ландшафтного урбанізму. Знаковими проектами, які передували появі ландшафтного урбанізму на різних ієрархічних рівнях планування, є парк «Ла Віллет» у Парижі, «Northpark» в Ат-

ланті, «Trinitat Cloverleaf Park» та «Park del Forum» у Барселоні, «Museumpark» у Роттердамі, квартал «Yerba Buena» в Сан-Франциско, містобудівний план житлового району Борнео «Споренбург» в Амстердамі і, звичайно, унікальна за своїм екологічним спрямуванням багатоступенева стратегія розвитку Сінгапуру, яка успішно реалізується з 70-х років минулого століття [13].

Поява ландшафтного урбанізму як нової містобудівної парадигми, на думку американського містобудівника й засновника теорії нового урбанізму Андре Дуййну, є викликом для теорії нового урбанізму, про який буде сказано далі.

Враховуючи нерівномірність урбанізаційних процесів у світі, розповсюдження субурбанізації та дезурбанізації у багатьох розвинутих країнах, тематика геоурбаністики залишається в центрі уваги суспільно-географічних досліджень. Враховуючи, що проблеми урбанізації досліджуються багатьма науковцями, то й до трактування поняття існують різні наукові підходи. Тому у статті представлено термінологічну трансформацію у часі поняття «урбанізація». Цей термін у найбільш широкому сенсі розуміють як процес підвищення ролі міст у житті країни або регіону; який супроводжується не тільки їх зростанням, а й впливом на всі сторони життя суспільства [1; 8, 78]. Неоднозначність розуміння сутності урбанізації пояснюється багатогранністю процесу, що охоплює найрізноманітніші аспекти міського розвитку: економічні, соціальні, екологічні, культурні, демографічні та ін. Економгеографів найбільше цікавлять просторові форми урбанізації – міські поселення, передусім їх формування, структура, особливості розвитку і територіальної організації, серед провідних фахівців, дослідження яких найбільш вагомі в питаннях урбанізації, відзначимо у Г. М. Лаппо, Е. Н. Перцика, П. С. Коваленко, А. В. Барановського, В. В. Покришевського, А. В. Степаненко, М. О. Джамана, А. І. Доценка, О. Г. Топчієва та ін. [8, 78].

Таким чином, урбанізація – всесвітньо-історичний процес підвищення ролі міст в розвитку людства, який охоплює зміни в розміщенні продуктивних сил, передусім у розміщенні населення, зміни у його соціально-професійній та демографічній структурі, способі життя, культурі і т. д. Урбанізація – багатомірний демографічний, соціально-економічний і географічний процес, що відбувається на основі форм суспільства і територіального розподілу праці, що історично склалися. У більш вузькому, статистико-демографічному розумінні урбанізація – це зростання в країні, регіоні, світі [5; 8, 80].

У цьому контексті трансформації у місті в цілому здійснюють суттєвий вплив на дизайн міського середовища.

За ствердженням А.П. Мардера: «міський дизайн – комплексне формування предметно-просторового середовища міста і продукти його діяльності» [3, 84]. Таким чином, дизайн міського середовища це сукупність впорядкування, «обробка» і обладнання відкритих міських просторів, їхнє предметне наповнення, необхідне для функціонально-естетичної організації, реалізації способу життя і поведінки міського населення. Міський дизайн або дизайн міського середовища є частиною архітектурно-просторового середовища міста.

Усі елементи міського дизайну можна умовно розділити на три групи в залежності від призначення і умов розміщення:

а) *обладнання й інженерні пристрої*, викликані загальними потребами міської діяльності (вуличне освітлення, контактні мережі транспорту, покажчики вуличного руху); ці форми немов належать всьому місту і проектуються «абстрактно» з урахуванням загальноміської ситуації;

б) *речове наповнення*, яке призначене забезпечити місцеві потреби (обладнання дитячих майданчиків, рекреаційних зон, громадських центрів, вітрини і реклами магазинів, набори малих форм і ландшафтних включень у спеціалізованих парках), які проектуються і відбираються відносно вільно, в прив'язці до конкретної середовищної ситуації;

в) *елементи міського дизайну, що вимагають одночасно і «місцевої» адреси, і відмітки про приналежність до будь-якої загальноміської функціональної системи* (елементи транспортної інфраструктури, мережа фірмових установ обслуговування), де дизайнер повинен розкрити як типологічні якості свого твору, так і його особливість.

Розглядаючи міський дизайн у контексті урбаністичних процесів, можна стверджувати, що міський дизайн – це шар міського середовища, що швидко змінюється, мобільність і потужність якого постійно нарощується. Ступінь активності дизайнерського шару щодо архітектурного може варіюватися від нюансу до контрасту [7, 260].

Сучасні урбанізовані території пов'язані з низкою специфічних факторів, що негативно впливають на фізичний і психологічний стан людини: це несприятливе екологічне становище; підвищення щільності населення; скорочення життєвого простору людини; постійні стресові ситуації; негативний вплив техногенної складової міського простору; інформаційна перенасиченість; монотонність забудови, прискоренні темпи життя й т. д. Тому постає актуальна проблема щодо гармонізації й гуманізації міського середовища.

Привабливою є ідея створення й функціонування міст, зручних для життя, дружніх людині, незалежно від її соціально-економічного статусу та фізичного стану. Це ідея створення, так званого безбар'єрного простору може реалізуватися через «новий урбанізм», що є соціально-орієнтованою течією у конструюванні міст, який акцентує увагу на питаннях якості життя у міському середовищі всіх верств населення [4, 33].

Теорія «нового урбанізму» виникла у США, як в одній з найбільш урбанізованих країн світу, у 1980-х рр. Захопленість американських архітекторів новим урбаністичним напрямом логічно витікає з теорії ландшафтного урбанізму. Враховуючи специфічність американських міст, де є високоурбанізований центр, а також абсолютна відсутність пішохідних просторів в центрі міста, орієнтованість транспортної інфраструктури на пересування тільки на автотранспорті тощо, застосування нових підходів є цілком природним для вирішення містобудівних проблем з позицій створення відкритого, безпечного, комфортного та соціально орієнтованого міського середовища. Розглядаючи урбанізацію як позитивну тенденцію щодо розвитку цивілізації, її можна визначити як об'єктивний процес, пов'язаний із забезпеченням жителів планети умовами для більш зручного, комфортабельного, здорового життя, для більш повного застосування своїх здібностей.

Натомість урбанізація супроводжується не тільки позитивними змінами в житті людей, але й негативними, зокрема, забрудненням навколишнього середовища, перенаселенням територій, збільшенням деяких негативних суспільних явищ [1; 8, 78].

На фоні зростання проблем в урбанізованому просторі нового звучання набуває ідея створення міст, зручних для життя, дружніх людині, незалежно від її соціально-економічних чи фізико-біологічних особливостей. Цю теорію прийнято називати «концепцією нового урбанізму». Новий урбанізм є соціально-орієнтованою течією у конструюванні міст, що акцентує увагу на питаннях якості життя людини у міському середовищі [4, 37].

Принципи нового урбанізму включають: компактність та ущільненість міських форм; багатофункціональність і різноманітність планування і забудови; створення безбар'єрного простору, який означає пішохідну або транспортну доступність до більшості важливих об'єктів у межах міста і взаємопов'язаність транспортної та пішохідної мереж; високу якість архітектури і планування, що базується на традиціях і культурі даного регіону; збалансований розвиток, екологічну безпеку та енергоефективність. Ідеологи концепції «нового урбанізму» прагнуть відродити мале місто, яке, на відміну від стандартної субурбії, повинне мати власний публічний простір, свої торговельні та інфраструктурні центри і має забезпечувати робочі місця для місцевого населення [4, 33].

Згідно з позицією нового урбанізму урбаністична структура метрополітенського регіону, що розглядається як фундаментальна економічна категорія, включає ієрархічні елементи трьох рівнів: I рівень – метрополіс, місто, містечко; II рівень – околиці (передмістя), райони і коридори; III рівень – (складові околиць і районів): квартали, вулиці, будівлі.

Для кожного рівня надається чітка організаційна і планувальна канва з рекомендаціями щодо розвитку на основі визначених принципів нового урбанізму, викладених нижче.

Конкретизація принципів «нового урбанізму» щодо всіх категорій міст – від малих до найбільших – буде виглядати таким чином:

1. *Пішохідна доступність.* Цей принцип передбачає, що більшість об'єктів має знаходитися у межах 10-хвилинної прогулянки пішки від домівки до роботи. Вузькі вулиці комфортні для пішохода: обмеження швидкості руху автомобілів, будівлі розміщені вітринами і під'їздами на вулицю, вздовж вулиць насаджені дерева, місця для паркування автомобілів відведені у дворах тощо.

2. *Зв'язаність.* Мережа взаємопов'язаних вулиць забезпечує вигідний розподіл транспортного руху і полегшує рух пішоходів. Ієрархія вулиць (вузькі вулиці, бульвари, алеї). Висока якість пішохідної мережі та громадських просторів робить пересування пішки привабливим.

3. *Змішане використання, багатофункціональність і різноманітність.* Різноманітне і змішане планування магазинів, офісів, індивідуального житла, що сприяє розвитку малого бізнесу. Багатофункціональність окремих районів, кварталів, будинків. Поєднання людей різного віку, рівня доходу, культури, раси тощо.

4. *Різноманітна забудова.* Різні типи, розміри, цінові категорії будинків, розташованих поруч.

5. *Якість архітектури і міського планування.* Акцент на красу, естетику, комфорт, створення «почуття місця». Публічні простори розташовані так, щоб забезпечувати потреби кожної з громад.

6. *Традиційна структура планування околиць.* Чітко виокремлений центр і периферійні зони. У центрі наявність високоякісного публічного простору. Головні об'єкти, які використовуються щодня, розташовані у межах 10-хвилинної пішохідної доступності. Найвища щільність об'єктів – у міському центрі, вона знижується у міру віддалення від нього.

7. *Принцип високої щільності.* Будівлі, житлові будинки, магазини, центри обслуговування розташовані близько один від одного для полегшення пішохідної доступності, забезпечення вищої ефективності використання ресурсів та послуг, створення сприятливішого життєвого середовища.

8. *Зелений транспорт.* Мережа високоякісного громадського транспорту сполучає міста, містечка, околиці. Планування сприятливе для пішохода, передбачає широке використання велосипедів, роликових ковзанів, самокатів, піших прогулянок для переміщень щодня.

9. *Сталий (збалансований) розвиток.* Мінімальний негативний вплив забудови на довкілля. Екологічно чисті технології, турбота про навколишнє природне середовище і усвідомлення цінності природних екосистем. Енергоефективність, зменшення використання невідновлюваних джерел енергії, збільшення застосування місцевих видів енергії та пішохідного руху, зменшення використання власних автомобілів [16; 4, 38].

У поєднанні та дотриманні цих принципів нарощується якість життя в цілому. Базою для створення оптимального предметно-просторового урбаністичного середовища є принципи нового урбанізму. Завдання дизайнера полягає в тому, щоб, дотримуючись основних тенденцій у створенні комфортного міського середовища, творчо підійти до даного процесу. Прикладами цього можуть стати дизайнерські пропозиції останніх десятиліть у розвинених країнах Заходу та Сходу, наприклад у таких країнах, як: Нідерланди, Швейцарія, Бельгія, Франція.

Втілення провідних ідей нового урбанізму, які застосовуються на всіх рівнях, – від регіону до планування окремого кварталу в місті, на конкретних прикладах показують як можна досягти результатів. Місто, що поступово набирає рис «нового урбанізму», дедалі органічніше вписується у ландшафт, культуру та історію своєї країни не тільки образно, а й структурно, забезпечуючи унікальність і неповторність міст всіх історичних типів. За своєю суттю це демократичне місто, яке надає рівні можливості всім жителям, включаючи людей похилого віку, дітей, людей з обмеженими можливостями, всіх, до кого сучасне постмодерністське місто є непривітним і байдужим.

Наукова новизна дослідження полягає у визначенні та конкретизації принципів щодо створення сучасного урбаністичного середовища міст, в основі якого покладена ідея «нового урбанізму», де дизайну відводиться провід-

на роль у створенні комфортного, дружнього людини, незважаючи на вік, її фізичні та психічні можливості, міського простору.

Висновки. У сучасному світі одним з основних напрямів містобудування є теорія нового урбанізму, яка проголошує міський простір суспільним і загальним, а отже й комфортним для всіх. Концепція нового урбанізму виникла у США на початку 1980-х рр., як альтернатива щодо створення звичайного міського урбаністичного середовища. В основі даної концепції було покладено принцип пішохідної доступності – забезпечення розміщення житла, робочих місць та отримання послуг, які можна задовольнити виключно пішки. Саме тому, на початку XXI століття теорія нового урбанізму стала однією з домінант у теорії сучасного містобудування.

Покладаючись на принципи нового урбанізму, які застосовуються для всіх категорій міст, від малих до найбільших, дизайнер має дотримуватися їхніх основних позицій при створенні комфортного сучасного міського простору. При цьому елементи дизайну повинні відповідати «людяному» масштабу, «духу місця», естетичним, ергономічним, безбар'єрним, екологічним та енергозберігаючим вимогам. Створення рівних можливостей для кожного засобами дизайну – головна творча задача міського дизайнера сьогодні.

Література

1. Алаев Э.Б. Социально-экономическая география: Понятийно-терминологический словарь / Э.Б. Алаев. – М: Мысль, 1983. – 350 с.
2. Аммосов Ю. Возвращение дружелюбного города // Эксперт № 17 (464) от 9 мая 2005.
3. Архитектура: короткий словник-довідник / Ред. А.П. Мардер. – К.: Будівельник, 1995. – С. 84.
4. Дронова О. Л. Новый урбанізм: у пошуках виходу з урбаністичного колапсу / О. Л. Дронова // Укр. геогр. журн. – 2015. – № 3. – С. 33-41.
5. Заставецький Т. Система міських поселень агропромислового регіону в умовах трансформації суспільства : [фрагмент монографії] / Тарас Заставецький. – Тернопіль, 2005. – Режим доступу: <http://ukr-tur.narod.ru/geourban/urbanizaz/urbanizazia.htm>
6. Калинина Н.С. Дизайн временного благоустройства в исторической среде города // Город: прошлое, настоящее, будущее. Проблемы развития и управления на пороге III тысячелетия: Сб. науч. трудов и краткий каталог выставки / Ред. Р.М. Лобацкая, О.Е. Железняк, Л.И. Аузина, Е.Е. Кононова. – Иркутск, 2000. – С.258-261.
7. Коптева Г.Л. Дизайн міського середовища: конспект лекцій для студентів 5 курсу денної форми навчання напряму 1201 – «Архитектура» спеціальності 7.120102, 8.120102 – «Містобудування» / Г.Л. Коптева. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 88 с.
8. Кузьменко Д.М. Дефініція поняття «урбанізація» в суспільній географії / Д.М. Кузьменко. – Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/7706>
9. Лаппо Г.М. Геоурбанистика в СССР: основные достижения и направления исследований / Г.М. Лаппо, Н.В. Петров. – М.: Препринт, 1986. 200 с.
10. Минервин Г.Б. Дизайн архитектурной среды: учеб. для вузов / Г.Б. Минервин, А.П. Ермолаев, В.Т. Шимко, А.В. Ефимов, Н.И. Щепетков, А.А. Гаврилина, Н.К. Кудряшов. – М.: Архитектура-С, 2004. – 504 с.
11. Нагорний П.А. Дизайн архітектурного середовища історичних кварталів міста: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. архіт. : спец. 18.00.01 «Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури» / П.А. Нагорний. – Харків, 2004. – 23 с.

12. Шимко В.Т. Архитектурно-дизайнерское проектирование городской среды / В. Т. Шимко. – М.: Архитектура – С, 2006. – 384 с.
13. Landscape Urbanism: A new look at an old problem. – Режим доступу: <http://green-city.su/landshaftnyj-urbanizm-novyj-vzglyad-na-staruyu-problemu>.
14. Mumford L. (1961). *The City in History: Its Origins, Its Transformations, and Its Prospects*, New York.
15. New Urbanism Congress Official Website. – Режим доступу: <https://www.cnu.org>.
16. New urbanism. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

References

1. Alaev, Y. B. (1983). *Socio-economic geography: Conceptually-terminological dictionary*. Moscow: Mysl' [in Russian].
2. Ammosov, Y. (2005). Return of the friendly city. *Expert*, 17 (464), May, 9. [in Russian].
3. Mardera, A.P. (Eds.). (1995). *Architecture: short dictionary-directory*. Kyiv: Budivelnik [in Ukrainian].
4. Dronova, O. L. (2015). New Urbanism: looking out of the urban collapse. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, 3, 33-41 [in Ukrainian].
5. Zastavetskyi, T. (2005). The system of urban settlements agro-industrial region in terms of transformation of society. Ternopil. Retrieved from <http://ukr-tur.narod.ru/geourban/urbanizaz/urbanizazia.htm> [in Ukrainian].
6. Kalynyna, N. S. (2000). Temporary improvement in the design of the historical environment of the city. R.M. Lobatskaya, O.Ye. Zheleznyak, L.I. Auzina, Ye.Ye. Kononova (Eds.), *City: Past, Present and Future. Problems of development and management at the threshold of the III millennium*. (pp. 258-261). Irkutsk [in Russian].
7. Koptieva, H.L. (2008) The design of the urban environment: lecture notes for students 5th year full-time trend in 1201. «Architecture» specialty 7.120102, 8.120102 – «Urban Planning». Kharkiv: KhNAMH [in Ukrainian].
8. Kuzmenko, D.M. (2012). The definition of the concept of «urbanization» in social geography. Retrieved from <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/7706> [in Ukrainian].
9. Lappo, G.M., Petrov, N.V. (1986) *Geourbanistic in the Soviet Union: main achievements and research directions*. Moscow: Preprint [in Russian].
10. Minervin, G.B., Yermolaev, A.P., Shimko, V.T., Yefimov, A.V., Shchepetkov, N.I., Gavrilina, A.A. (2004). *Architecture consilium environment*. Moscow: Architecture – S [in Russian].
11. Nahorny, P.A. (2004). Design of architectural environment of the old town. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
12. Shimko, V.T. (2006). *Architectural Design of the urban environment*. Moscow: Architecture – S [in Russian].
13. Landscape Urbanism: A new look at an old problem. Retrieved from <http://green-city.su/landshaftnyj-urbanizm-novyj-vzglyad-na-staruyu-problemu> [in Russian].
14. Mumford, L. (1961). *The City in History: its Origins, its Transformations, and its Prospects*. New York [in English].
15. New Urbanism Congress Official Website. Retrieved from <https://www.cnu.org> [in English].
16. New urbanism. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki> [in English].